HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הזיד. בהגאת קדש שגגתה מעילה: **ר' אומר במיתה.** כדמפרש גמר חטא חטא הגאת קדש מאכילת תרומה כתיב הכא וחטאה בשגגה[1] וכתיב בתרומה לא ישאו עליו חטא ומתו בו וגו' (ויקרא כב): **והא"ל באוהרה.** רבנן נמי אית להו גזירה שוה דר' עקיבא מילתא דמעילה בהא גזירה שוה גמרי בפרק חמישי דמעילה (דף יח:) בבריתא גבי פגם ונהנה וכדבר שפגם נהנה ונתלוש מן הקרקע ונשלים שעשה שלימותו כל הני מתרומה גמרי בה ואזהרה נמי מתרומה גמרי מה אכילת תרומה הזהיר דכתיב (ג) לא יאכל קודש[2] אף הגאת הקדש דמעילה הזהיר ומיהו מיתה לא גמרינן מינה כדמפרש רבנן טעמייהו בסנהדרין [פד.] דמיעט רחמנא בתרומה ומתו בו והאי בו מיעוטא בו ולא במעילה וכן עיקר: **מאי טעמא דרבי** גרסינן: **ומינה.** היינו גרגא. כלומר וכיון דמיתה מהכא נפקא לן על כרחיך הכי תילף ומינה מה תרומה מיתה הכתובה בה אכילה כתובה דהוא כזית אף מעילה אין מיתה עד דאיכא כזית ואיכא למימר דתנא הכי תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית: **ומפקיף לה** גרסינן: **ומפקיף לה רב פפא.** להני דשדו ביה גרגא: **ממאי דרבי.** בתרומה כרבנן דפליגי אדאבא שאול סבירא ליה דבעו כזית בתרומה דילמא כאבא שאול סבירא ליה ושפיר מצי למילף מינה מיתה במעילה דהיא בשוה פרוטה מתרומה אפילו לפחות מכזית: **מר בריה דרבנא אמר.** הא מתניתא דלעיל[3] בשיבושא איתני בני מדרשא והכי קאמר סיפא לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן קרבן בשוגג (ב) שאין מתכוין לאותה מלאכה כשוגג שמתכוין לאותה מלאכה: **שאם נתכוין לחסוך את הטלוש.** שהוא מתכוין לדבר המותר וחתך את המחובר שאפילו בשבת פטור דמלאכת מחשבת בעינן[4] שיתכוין לחתיכת מחובר ומיהו שגג בשבת שאינו יודע שהוא שבת או אינו יודע שהמלאכה זו אסורה: **תאמר במעילה שאם נתכוין כו' שמעל.** כגון היו כאן גיזי חולין וגיזי עולה ונתכוין ליטול של חולין והלכה ידו על של עולה ומכיר הוא מי עולה ומי חולין אלא שנסתכל במקום אחר דהיינו שאין מתכוין למעשה זה וחייב מעילה דוחטאה בשגגה כל דהו כתיב ולא כתב בה מיעוטא כדכתיב בשבת מלאכת מחשבת וכתיב בשאר מצות אשר חטא בה[5] פרט למתעסק[6] והיינו מתעסק שמתעסק בדבר אחר ובא זה לידו: **ר"נ בר יצחק אמר.** הא לא הוה ליה למיתני הא בשאר מצות נמי אם היה מתעסק בחתיכה ואפי' בשל איתר ועלתה בידו חתיכת איסור ואע"ג דאין מתכוין לזו מלאכת מחשבת היא וחייב אלא הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן שאין מתעסק בדבר איתר ושגג באיסור כיוצא בו כמתעסק בדבר איתר ועלה בידו איסור: **שאם נתכוין להגביה את הטלוש.** דהיינו אין מתעסק בחתיכה לגמרי ואפי' בשל איתר וחתך מחובר שפטור ולא עשאו כמתעסק לחתוך תלוש וחתך מחובר: **תאמר במעילה שאם הושיט ידו כו'.** ולא היה מתעסק בשום סיכה ואפילו בשל איתר וסך ידו בשמן של קודש שמעל: **אמר מר במה דברים אמורים כו' דברי הכל.** קאמר ואפי' למאן דשרי הגאת חמץ בפסח קאמר: **פסן לו.** בתרומה כתיב ראשית דגנך וגו': **ולא נאורו.** אפי' היא ראויה להיסק הואיל ואינה ראויה לאכילה: **אין פורמין מן הטמא על הטהור.** לכתחלה שמפסיד את הכהן: **בשוגג.** שלא ידע שטבל זה טמא: **שהיפה לו שעת הכושר.** שנראית כבר לתרומה קודם שנטמא. והא דלעיל בחמץ שלא היתה לו שעת הכושר לתרוס ממנו דקודש שחל הפסח היה מחובר והחמיץ במחובר וכל זמן חיבורו לא היה ראוי לאחוז אם תרומה עליו דראשית דגנך כתיב משמדגן וליגון אסיפה והעמדת כרי הוא: **עירין.** מלאכים. כלומר תלמידי חכמים שהם כמלאכי השרת אמרי בנית המדרש כמותי דהא דקתני לעיל אינה קדושה בשהחמיץ במחובר קאמר: **ובמאמר קדישין שאילתא.** מקרא הוא בדניאל: **מורין.** מורין הוראה: **כוותי.** כמותי: **רב הונא בריה דרב יהושע אמר.** אפילו בשהחמיץ בתלוש נמי קאמר דאינה קדושה: דאמר

ומינה מה תרומה בכזית. אע"ג דבסוף כל התדיר (זבחים לח:) ובפרק בתרא דמנחות (דף קז.) איכא למ"ד דרבי סבר דון מינה ואוקי באתרה[7] הכא אין לומר אוקי באתרה מה מעילה דממון שוה פרוטה אף מעילה דאכילה כן דהא איכילה דהקדש מאכילה דתרומה יליף והיאך יהיה בו מיתה אם לא כשיעור אכילת תרומה דבשאר נהנה ליכא מיתה אלא אאכילה אפילו לרבי דומיא דתרומה ואם תאמר אמאי אין מפרש לא אם אמרת בשאר מצות שלא חייב מיתה עד דהוי כזית בכדי אכילת פרס תאמר במעילה דאפי' בעינן כזית הא תנן בפרק הנהנה (מעילה יח:) לירף את המעילה אפי' לזמן מרובה וי"ל דאיכא נמי למיפרך דיליף מתרומה שלא יצטרף: **אף מעילה בכזית.** תימה לר"י דהכא משמע דמאן דיליף חטא חטא סבירא ליה דמעילה בכזית כמו תרומה וכולהו אית להו גזירה שוה דפרק הנהנה (גם זה שם) יליף מעילה מתרומה למילי טובא ורבנן לא פליגי אדרבי אלא לענין מיתה משום דכתיב בו ולא במעילה ואם כן מ"ט דרבנן[1] דלעיל דאמרי לא אמר שוה פרוטה אלא לענין מעילה אבל בתרומה עד שיהא בו כזית: **נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר.** ר"ת מפרש נמלא שהוא מחובר[2] דאי נתכוון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר מאי איריא נתכוון לתלוש אפילו נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור הואיל ולא איתעבידא מחשבתו[3] דתניא בהדיא בפרק ספק אכל (כריתות כ.) היו לפניו שתי גרות ונתכוון לכבות את זה וכבה את זה פטור: **תתן** לו ולא לאורו. אור"י דלא איצטריך למילדרש מלו אלא לר' יוסי הגלילי דאית ליה חמץ מותר בהנאה[4] דלהכי תנאי דאסרי חמץ בהנאה נפקא לן מותתן לכהן את הקודש דבר הראוי להיות קודש או מתתן לחודיה שאין ליתן אלא מידי דשרי בהנאה לכל הפחות דשייכא ביה נתינה ולכך משמע ליה למילדרש מתתן לו דבר הראוי לאכילה ולא דבר שאין ראוי אלא לאורו והיינו תרומה טמאה דלא חזיא אלא לאורו דאיסור הנאה מתתן נפקא ואם תאמר ובעל הגמרא דבעי מנהני מילי והא הכי תנאי דהך בריתא דהפרש חמץ תרומה ד"ה אינה קדושה כיון דסבירא להו דאסור בהנאה דבר פשוט הוא דאינו קדוש ומאי קבעי ליה יש לומר דפשיטא ליה לגמרא דלא איצטריך למיתני בבריתא ד"ה אלא לרבי יוסי הגלילי דמשום דהכך דאסירי בהנאה לא איצטריך למיתני ולהכי בעי מנהני מילי לרבי יוסי הגלילי אי נמי רב נחמן גופיה דמפרש לו ולא לאורו קאמר מה"מ לפי שהיה פשוט לו דאליבא דר"ע קתני הכי וכה"ג איכא בכמה דוכתי[5]: אמר

הזיד במעילה במיתה רבי היא דתניא[6] הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים [7]באזהרה מאי טעמא דרבי אמר רבי אבהו [8]גמר חטא חטא מתרומה מה תרומה במיתה אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית ומתקיף לה רב פפא ממאי דרבי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול סבירא ליה דאמר יש בה שוה פרוטה אע"ג דלית בה כזית והא רב פפא הוא דאמר דאבא שאול תרתי בעי אלא ש"מ הדר ביה מר בריה דרבנא אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שלא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין שאם נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רב נחמן בר יצחק אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא מתחייב בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וסך ידו בשמן של קודש שמעל אמר מר בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה מנא הני מילי [9]אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא [1]תתן לו ולא לאורו מתיב רב הונא בריה דרב יהושע [10]אין תורמין מן [11]הטמאה לטהורה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו לא קשיא התם היתה לו שעת הכושר הכא לא היתה לו שעת הכושר ודלא היתה לו שעת הכושר היכי דמי כגון דאחמיץ במחובר אבל אחמיץ בתלוש הכי נמי דקדשה א"ל אין [2]בגזירת עירין פתגמא [12]ובמאמר קדישין שאילתא וכן מורין בבי מדרשא כוותי כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע אמר

מסורת הש"ס

[1] סנהדרין [פג.] פל., [2] [קדושין מב:] סנהדרין פל. זבחים מה. תמורה ג. מעילה יח:], [3] שבת כה:, [4] מנחות כה: תרומות פ"ב מ"ב ובמות פט., [5] [מן הטומא על הטיהור כל"ל], [6] [ומאמר קדישין כל"ל], [7] [ויקרא ה:], [8] [ויקרא כב], [9] [דף לב:], [10] [בילה יג:], [11] [ויקרא ל], [12] [כריתות יט.], [13] [עי' תוס' בילה לח. ד"ה וא"ל יומנו יומא עו. ד"ה הני ה' עניין ב"מ כפ. ד"ה וכמה וכמה ב"ש כב: ד"ה וכמה וכבורות כט. סוף ד"ה הכי וכמיר ל. ד"ה פשיטא],

תורה אור השלם

1. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:
דברים יח ד
2. בְּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאֲמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא עַד דְּבֵרַת דִּי יִנְדְּעוּן חַיָּיָא דִּי שַׁלִּיט עִלָּאָה בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וְלְמַן דִּי יִצְבֵּא יְתֵּנֵהּ וּשְׁפַל אֲנָשִׁים יְקִים עֲלֵהּ: דניאל ד יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וחכמים וכו' הזהיר דכתיב וכל זר לא יאכל: (ב) ד"ה מר בריה כו' בשוגג כשאין מתכוין:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה תתן לו. דלהנך תנאי דאסרי חמץ בהנאה. יש לעיין דלכאורה לא צריך קרא כלל דהא אין יכול לקרות שם תרומ' דאיסורי הנא' לאו דידי' הוי כדאמרינן ב' דברים עשאן הכתוב כו' ועי' כריתות דף כד ע"א:

מוסף רש"י

הזיד במעילה. נהנה מן הקדש שיש בו מעילה במזיד (סנהדרין פג.) במיתה. בידי שמים (כריתות כב:). גמר חטא חטא מתרומה. לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה (יח:) כתיב הכא וחטאה בשגגה מקדש ה' וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג ולא ישאו עליו חטא (קדושין נב:). תתן לו ולא לאורו. תתן לו דבר הראוי לו לאכול, ולא לתת לאורו להסיק (שבת כה:). בשוגג תרומתו תרומה. לאמרינן בכמה דוכתי ולא משאו עליו חטא בהרימכם את מלבו, שם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכלן לתורם מן הערמה על היפה שתרומתו תרומה (מנחות כה:).

מוסף תוספות

א. ואע"ג דאיכא מ"ד התם דון מינה ומינה מ"מ היכי פריך הכא כ"כ בפשיטות דקאמר שדא ביה נרגא. תוס' שאנן. ב. דאבא שאול. תוס' הלא"ש. ג. [ו]נתכוון לזה שחתך אלא שחשב שהוא תלוש. מי' הר"ן. ד. [ו]לא הוי מלאכת מחשבת. תוס' הלא"ש.

רבינו חננאל

ולא אשכחן מאן דאמר הזיד במעילה במיתה אלא רבי, דתניא הזיד במעילה ר' אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה, ואמרינן מאי טעמא דרבי גמר חטא חטא מתרומה, מה תרומה במיתה דכתיב ומתו בו כי יחללוהו, אף מעילה במיתה, ומינה מה תרומה בכזית חייב פחות מכזית פטור אף מעילה כך. ואסיקנא דודאי רב פפא דאמר אבא שאול בעי תרתי כזית ושוה פרוטה הדר ביה. מר בריה דרבנא אמר (לא) הכי קתני, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין, שאם נתכוין לחתוך את התלוש (בשדה) וחתך את המחובר שפטור, תאמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל. ורב נחמן בר יצחק אמר שאם נתכוון להגביה התלוש וחתך המחובר פטור, תאמר במעילה שאם נתכוון להושיט ידו לחבית ליטול חפץ וסך שמן של (תרומה) [קדש] שמעל. בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה, דאיק ראשית דגנך תתן לו, בלומר תתן לו תרומה מה שראוי לו לאכילה ולא לאורו מה שאין ראוי לו, ואע"פ שראוי לאורו, בעינן לו ממש. ומותבינן מדתנן בתרומות פ"ב אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה, ואמאי והא אינה ראויה לו. ופרקינן שאני הכא דהיתה לה שעת הכושר קודם שתטמא, אבל הא דתניא הפריש חמץ תרומה בפסח דברי הכל אינה קדושה, כגון שהוכשרו החטים והחמיצו והן מחוברין קודם קצירתן שלא היתה להם שעת הכושר כלל. ואמרינן מכלל דאי היתה לה שעת הכושר, כגון דהחמיצה אחר תלישה הכי נמי דקדשה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק אין הכי נמי בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא וכך מורין בבי מדרשא כואתי.

צז א מיי' פ"ח מהל' מעילה הלכה ג:
צח ב מיי' פ"ה מהל' תרומות הלכה ח: